

Seppo Tuomivaara, Tuomo Alasoini, Arja Ala-Laurinaho, Eveliina Saari, Laura Seppänen,
Työterveyslaitos

Abstrakti 3.11.2020

Digitaalinen käyttötapakuilu suomalaisten palkansaajien keskuudessa

Älykkäät teknologiat tulevat muuttamaan työtä ja työelämää monin tavoin. Muutos kohdistuu toimialoihin, ammatteihin ja organisaatioihin eri tavoin ja eri aikajäniteillä.

Älyteknologiaa käyttöönotettaessa muokataan organisaatioiden toiminta- ja tuotantokonsepteja, jolloin prosesseja ja työtehtäviä häviää ja uusia syntyy tilalle. Syntyy myös tarvetta uudentyylliselle ammattiosaamiselle. Organisaatioiden ja työntekijöiden teknologiset valmiudet ovat keskeisessä asemassa näiden muutosten toteutumisessa. Tässä esityksessä tarkastellaan palkansaajien tietotekniikan käyttövalmiuksia työelämän digitaalisten kuilujen viitekehityksessä.

Digitaaliset kuilut kuvaavat eroja ihmisten mahdollisuuksissa, kyvyissä ja motivaatioissa käyttää ja hyödyntää digitaalisia sovellutuksia, välineitä ja palveluja (Ragnedda & Muschert 2018). Digitaaliset kuilut voidaan hahmottaa kolmetasoisiksi ilmiöksi: käyttö-, käyttötapa- ja hyödyntämiskuilu (Ragnedda & Muschert 2018; Scheerder ym. 2017). Tässä keskitymme käyttötapakuihuun, jolla tarkoitetaan kuilua niiden välillä, joilla on kyky, motivaatio ja mahdollisuus käyttää digitaalisia sovellutuksia, välineitä ja palveluja työssä taitavasti ja monipuolisesti, sekä niiden joilla tätä ei ole. Kysymme, onko suomalaisten palkansaajien keskuudessa olemassa käyttötapakuihua ja, jos on, niin ketkä ovat vaarassa pudota tähän kuiluun.

Monet tutkimukset viittaavat siihen, että isoja digitaalisia kuiluja vallitsee Suomessa paitsi kansalaisten kesken myös työelämässä niin työorganisaatioiden kuin työntekijöiden kesken (SAK 2018, EK 2017; Palta 2017; Vuorela ym. 2018, Dufva ym. 2019). Tässä selvitetään käyttötapakuihun laajuutta ja sitä, mihin palkansaajia koskeviin sosiodemografisiin, työn organisointiin ja työmarkkina-asemaan liittyviin taustatekijöihin se on yhteydessä.

Tilastanalyysissa käytetään Tilastokeskuksen vuoden 2018 työolotutkimuksen aineistoa (Sutela ym. 2019).

Esittelemme tilastanalyysien tulokset sekä liitämme ne laajemmin digikuiluja ja niiden merkitystä ja tutkimusta käsittelevään keskusteluun.

Dufva, M., Laine, P., Lähdemäki-Pekkinen, J., Parkkonen, P. & Vataja, K. (2019)
Tulevaisuusbarometri 2019: millaisena suomalaiset näkevät tulevaisuuden? Helsinki: Sitra.

EK (2017) Henkilöstön osaamistarpeet digitaloudessa: EK:n henkilöstö- ja koulutustiedustelu maaliskuun 2017. EK. https://ek.fi/wp-content/uploads/EK_Digihenko_raportti_FINAL.pdf

PALTA (2017) Digitalisaatio palvelualoilla – pysyykö Suomi mukana digikehityksessä?
PALTA ry. https://www.palta.fi/wp-content/uploads/2016/11/Digitalisaatio-palvelualoilla-Pysyyk%C3%B6-Suomi-mukana-digikehityksess%C3%A4_FINAL.pdf

Ragnedda, M. & Muschert, G.W. (toim.) (2018) Theorizing Digital Divides. London and New York: Routledge.

SAK (2018) Miten uusi teknologia muuttaa palkansaajien työtä? SAK:n työolobarometri 2018. <https://www.sak.fi/serve/miten-uusi-teknologia-muuttaa-palkansaajien-tyota>

Scheerder, A., Van Deursen, A.J.A.M. & Van Dijk, J.A.G.M. (2017) Determinants of Internet Skills Use and Outcomes: A Systematic Review of the Second- and Third-Level Digital Divide. *Telematics and Informatics* 34 (8), 1607-1624.

Sutela, H., Pärnänen, A. & Keyriläinen, M. (2019) Digiajan työelämä – työolotutkimuksen tuloksia 1977-2018. Helsinki: Tilastokeskus.

Vuorela, P., Listenmaa, J., Ahomäki, M. & Kultanen, J. (2018) Digitaloudesta kasvua 2018. PALTA ry. <https://www.palta.fi/download/12747/>